

NORGES HØYESTERETT

Den 18. april 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Falkanger og Bull i

HR-2013-00816-U, (sak nr. 2013/742), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Siri Langseth)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over kjennelse om brev- og besøkskontroll under varetektsfengsling, jf. straffeprosessloven § 186 annet ledd. Anken reiser spørsmål om det er hjemmel for bruk av restriksjoner etter at etterforskningen er avsluttet.
- (2) A, født 23. november 1973, ble ved tiltalebeslutning 23. november 2012 satt under tiltale for en rekke seksualforbrytelser, blant annet overfor en nå sytten år gammel sønn. Ved tilleggstiltalebeslutning 4. april 2013 ble hun dessuten satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 342 første ledd bokstav c, ved å ha krenket besøksforbud til beskyttelse av sønnen.
- (3) Under henvisning til forholdet i tilleggstiltalebeslutningen begjærte påtalemyndigheten varetektsfengsling med brev- og besøksforbud frem til hovedforhandlingen 16. april 2013.
- (4) X tingrett avsa 5. april 2013 kjennelse med slik slutning:
 1. A, født 23.11.1973, kan holdes i varetektsfengsel inntil annet blir bestemt av påtalemyndigheten eller retten, men ikke ut over 16. april 2013.
 2. Siktedes undergis brev og besøksforbud i hele perioden."
- (5) Siktede anket tingrettens kjennelse til Eidsivating lagmannsrett, som 9. april 2013 avsa kjennelse med slik slutning:

"Anken forkastes."

- (6) Varetektsfengsling ble både ansett påkrevd for å hindre ny krenkelse av besøksforbudet overfor sønnen, og begrunnet i nærliggende fare for bevisforspillelse gjennom påvirkning av innholdet i sønnens forklaring, jf. straffeprosessloven § 171 henholdsvis nr. 3 og 2.
- (7) Siktete anket kjennelsen på grunn av saksbehandlingsfeil og anførte at lagmannsretten uriktig hadde lagt til grunn at sønnen skulle avgi forklaring under hovedforhandlingen. Partene opplyste at det i stedet ville bli avspilt lyd- og billedopptak av politiforklaringer og dommeravhør.
- (8) På bakgrunn av disse opplysningene fant lagmannsretten grunn til delvis å omgjøre den påankede kjennelsen, og avsa 12. april 2013 kjennelse med slik slutning:

"Lagmannsrettens kjennelse av 9. april 2013 omgjøres slik at A, født 22. november 1973, i fengslingsperioden kan underlegges brev- og besøkskontroll. For øvrig opprettholdes kjennelsen.

Saken oversendes Høyesterett for ankebehandling."

- (9) Lagmannsretten fant at selv om sønnens forklaring er sikret gjennom politiforklaringer og dommeravhør, vil det kunne ha bevismessig betydning dersom han påvirkes til helt eller delvis å endre sin forklaring forut for eller under hovedforhandlingen.
- (10) A har ved sin forsvarer meddelt at anken over saksbehandlingen ikke opprettholdes etter lagmannsrettens nye kjennelse, men har anført at det foreligger feil ved tolkingen av straffeprosessloven § 186 annet ledd. Det er i korte trekk gjort gjeldende:
- (11) Lagmannsretten har lagt til grunn at etterforskningen er avsluttet, men at dette ikke er til hinder for at det bestemmes restriksjoner etter straffeprosessloven § 186 annet ledd. Ordlyden taler klart imot en slik forståelse. Det vises også til Rt. 1996 side 1316, hvor det ble ansett som en forutsetning for å ilegge restriksjoner etter at tiltale er tatt ut, at etterforskningen ikke anses avsluttet.
- (12) Det er lagt ned slik påstand:
- "Restriksjoner ilegges ikke."**
- (13) *Påtalemyndigheten* har i korte trekk vist til lagmannsrettens begrunnelse og bemerket at varetektsfengsling med restriksjoner er helt nødvendig for å forhindre bevisforspillelse forut for og under hovedforhandlingen.
- (14) Det er lagt ned slik påstand:
- "Anken forkastes."**
- (15) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at etter straffeprosessloven § 185 første ledd femte punktum kan siktete holdes fengslet inntil dom er avsagt dersom fengslingsfristen løper ut etter at hovedforhandling er påbegynt. Hovedforhandlingen ble påbegynt 16. april, samme dag som fengslingsfristen løp ut. Etter det ankeutvalget forstår, holdes siktete fortsatt fengslet.
- (16) Anken retter seg mot lagmannsrettens lovtolkning knyttet til bestemmelsen om brev- og besøkskontroll i straffeprosessloven § 186. For slike restriksjoner kommer ikke den nevnte bestemmelsen i straffeprosessloven § 185 til anvendelse. Det vises til Rt. 2001 side 632, hvor det er fastslått at dersom brev- og besøksrestriksjoner skal forlenges utover den fastsatte

fengslingsfristen, krever dette særskilt avgjørelse. Det skjer altså ingen automatisk forlengelse. Lagmannsretten har i denne saken forkastet en anke over tingrettens kjennelse hvor siktede ble varetektsfengslet fram til 16. april 2013. Verken tingretten eller lagmannsretten har avsagt noen kjennelse om fengsling utover denne dagen. Det innebærer at retten måtte treffe en ny, særskilt avgjørelse om brev- og besøkskontroll om den skulle gjelde etter dette tidspunktet – noe som det ikke foreligger opplysninger om har skjedd.

- (17) Da Høyesterett mottok siktedes anke 16. april, hadde siktede fortsatt rettslig interesse i å få prøvd anken. Men da ankeutvalget ikke rakk å ferdigbehandle anken før 17. april, har siktede nå tapt den rettslige interessen i å få prøvd lagmannsrettens avgjørelse. Ankesaken må etter dette heves. Ankeutvalget har likevel funnet det naturlig å uttale seg om det aktuelle lovtolkingsspørsmålet.
- (18) Straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 2 fastsetter at en person kan pågripes, og dermed også fengsles dersom det er nærliggende fare for at han vil "forspille bevis i saken, f eks ved å fjerne spor eller påvirke vitner eller medskyldige". Denne bestemmelsen kan anvendes selv om etterforskningen er avsluttet, jf. eksempelvis forutsetningen i Rt. 2008 side 663 avsnitt 28.
- (19) Straffeprosessloven § 186 annet ledd bestemmer derimot at brev- og besøkskontroll kan fastsettes "i den utstrekning hensynet til etterforskningen i saken tilsier det". I § 186 tredje ledd heter det videre at kjennelsen skal angi på hvilken måte "etterforskningen vil bli skadelidende om ikke den fengslede blir underlagt forbud eller kontroll". Også rettspraksis knytter brev- og besøkskontroll til et vilkår om etterforskning. Det vises til Rt. 2000 side 1549 hvor kjæremålsutvalget uttaler at "brev- og besøkskontroll ikke kan besluttes for tiden etter at etterforskningen i saken er avsluttet". Dette er imidlertid ikke til hinder for at etterforskning kan anses for å pågå også etter at tiltale er tatt ut, jf. Rt. 1996 side 1316. Heller ikke en påbegynt hovedforhandling er i prinsippet til hinder for at brev- og besøksforbud kan anses nødvendig av hensyn til etterforskningen, jf. forutsetningsvis Rt. 2001 side 632. Videre fremgår det av Rt. 1979 side 1360 og Rt. 2000 side 1549 at det i så måte er tilstrekkelig at det kan være aktuelt å gjenoppta etterforskningen. Dette er også et forhold som må vurderes om det nå skulle bli satt fram begjæring om fortsatt brev- og besøkskontroll.
- (20) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G:

Ankesaken heves.

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)

Riktig utskrift: